

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
методичні вказівки до вивчення дисципліни
для студентів спеціальності 292
“Міжнародні економічні відносини”

КРОПИВНИЦЬКИЙ — 2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

методичні вказівки до вивчення дисципліни
для студентів спеціальності 292
“Міжнародні економічні відносини”

Затверджено на засіданні
кафедри міжнародних економічних
відносин
Протокол № 4 від 25 жовтня 2017 р.

КРОПИВНИЦЬКИЙ — 2017

Теорія міжнародних економічних відносин: Методичні вказівки до вивчення дисципліни для студентів спеціальності 292 “Міжнародні економічні відносини”/ М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т, каф. міжнарод. економіч. відносин; уклад.: Т. В. Решитько. — Кропивницький: ЦНТУ, 2017. — 30 с.

Відповідальний за випуск — Т. В. Решитько, к.е.н., доцент

Рецензент: І. М. Миценко., д.е.н., професор

ВСТУП

Економічний, соціально-політичний та культурний розвиток держав в сучасних умовах відбувається під зростаючим впливом глобалізації і інтернаціоналізації виробництва.

Основними формами прояву цих процесів є зростання обсягів міжнародної торгівлі та інвестицій, диверсифікація світових фінансових ринків та ринків робочої сили, значне зростання впливу транснаціональних корпорацій на світові господарські процеси, загострення світової конкуренції тощо. Все це призводить до подальшої єдності світу.

Особливу цікавість викликає економічна єдність, її передумови формувалися протягом тисячоліть. Предметом вивчення навчальної дисципліни є розміри й кількісні співвідношення масових явищ і процесів в економіці.

Теорія міжнародних економічних відносин як одна з дисциплін, що викладаються у вищій школі, має свою специфіку. З одного боку, це дисципліна, яка після економічної теорії, макроекономіки та мікроекономіки завершує базову економічну підготовку. З іншого – вона є вихідною, такою, що закладає теоретичний фундамент для подальшого вивчення предметів, у межах яких більш детально розкриваються різні напрями зовнішньоекономічної діяльності.

Мета викладання дисципліни полягає у формуванні в майбутніх фахівців системи теоретичних знань про форми й еволюцію міжнародних економічних відносин і практичних навичок аналізу складних явищ у світогосподарських зв'язках в умовах глобалізації світового господарства та фінансових ринків для фундаментальної й спеціальної освіти та практичної діяльності за фахом.

На досягнення зазначеної мети спрямовані такі **завдання вивчення дисципліни студентами:**

- розуміти сутність МЄВ, їх еволюцію, чинники і рівні розвитку, основні теорії міжнародної торгівлі й міжнародного руху капіталів;
- засвоїти категоріальний апарат, що застосовується для аналізу процесів та явищ сучасного світового економічного розвитку;
- знати форми МЄВ, особливості розвитку інтеграційних процесів та діяльності міжнародних економічних організацій;
- уміти творчо аналізувати стан і тенденції розвитку системи міжнародних економічних відносин, визначати проблеми й перспективи їх розвитку;
- знати основні проблеми, пов'язані з інтегруванням української економіки у світову.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **студенти повинні вміти:**

- здійснювати відбір статистичних даних про стан світогосподарських зв'язків на основі публікацій національних і міжнародних економічних організацій у різних сферах міжнародних економічних відносин;
- використовувати систему знань про форми й напрямки розвитку міжнародних економічних відносин для проведення аналізу доцільності й ефективності участі суб'єктів МЄВ у зовнішньоекономічній діяльності;
- аналізувати стан світогосподарських зв'язків для прийняття відповідних управлінських рішень.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ “ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН”

Тема 1. Сутність, основні риси та структура міжнародних економічних відносин

Тема 2. Еволюція формування міжнародних економічних відносин

Тема 3. Світове господарство та особливості його розвитку

Тема 4. Середовище міжнародних економічних відносин

Тема 5. Міжнародна торгівля як провідна форма міжнародних економічних відносин

Тема 6. Міжнародні економічні відносини у сфері послуг

Тема 7. Міжнародна міграція робочої сили

Тема 8. Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво

Тема 9. Міжнародний науково-технічний обмін

Тема 10. Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини

Тема 11 Міжнародні кредитні відносини

Тема 12. Економічна єдність світу і глобальні проблеми міжнародних економічних відносин

2. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

“ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН” ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Сутність, основні риси та структура міжнародних економічних відносин

1. Теорія міжнародних економічних відносини (МЕВ) як навчальна дисципліна.
2. Міжнародні економічні відносини як економічна категорія.
3. Основні риси міжнародних економічних відносин.
4. Структура МЕВ.

Семінарське заняття

Об'єктом вивчення міжнародних економічних відносин є не одиничні, випадкові явища, процеси в міжнародній сфері, а ті, що постійно відновлюються, повторюються. Тобто виявляються закономірності взаємодії господарських суб'єктів різних держав у міжнародному обміні товарами, русі факторів виробництва, формуванні міжнародної економічної політики.

Основними поняттями теорії міжнародних економічних відносин є: світовий ринок, світове господарство, відкритість національної економіки, лібералізація зовнішньоекономічних зв'язків, міжнародний поділ праці, міжнародна торгівля, міжнародний рух капіталу, міжнародна міграція робочої сили.

Міжнародні економічні відносини (МЕВ) виникають у зв'язку з виходом економічної діяльності за кордони держав і утворюються у процесі взаємодії економічних суб'єктів різних країн з приводу привласнення засобів і результатів виробництва, а також організації міжнародних відтворювальних процесів. Історично міжнародні економічні відносини є вторинними по відношенню до національних, але в сучасних умовах вони мають власну логіку розвитку і нерідко домінують над національними.

Міжнародні економічні відносини (МЕВ) мають яскраво виражений системний характер та виступають як система економічних зв'язків з приводу виробництва, розподілу, обміну й споживання, які вийшли за межі національних кордонів. За допомогою МЕВ здійснюється трансформація національних товаропотоків (міжнародний рух факторів виробництва), діють єдиний всесвітній ринок і міжнародні галузеві ринки товарів, послуг, капіталів, робочої сили, технологій тощо.

При вивченні теми студенти повинні ознайомитися із сутністю таких понять як загальні принципи МЕВ, які зазначені в декларації Організації Об'єднаних Націй (ООН) «Новий економічний порядок», що є об'єктом та суб'єктом МЕВ, основні риси МЕВ, структура сучасних міжнародних економічних відносин.

Самостійна робота

1. Основні принципи здійснення МЕВ, проголошені ООН.
2. Основні форми МЕВ за рівнем розвитку.

Література

1. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник / С. Я. Боринець. – вид 5-те, переробл. і допов. – К.: Знання, 2008. – 582 с.
2. Горбач Л.М. Міжнародні економічні відносини : підручник / Л.М. Горбач, О.В. Плотніков. – К.: Кондор, 2009. – 264 с.
3. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини : навч. посібн. / В.В. Козик, Л.А. Ланкова, Н.Б. Даниленко. – 7-е вид. – К.: Знання, 2008. – 406 с.
4. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібник. – Одеса-«ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.

Тема 2. Еволюція формування міжнародних економічних відносин

1. Міжнародні торговельні зв'язки і обмін у давніх цивілізаціях в епоху античності.
2. Розвиток МЄВ у епоху середньовіччя.
3. Колоніальна епоха формування МЄВ.
4. МЄВ в умовах становлення індустріальної цивілізації.
5. Світогосподарські зв'язки у неокolonіальний і новітній періоди.

Семінарське заняття

Виникнення більш – менш сталих форм обміну і торгівлі пов'язують з неолітичним періодом в історії людства, який дістав назву нового кам'яного віку (близько 8 – 3 тис. років до нашої ери). Головною особливістю даного періоду став перехід від привласнювального до відтворювального господарства. Людина почала виробляти продукти харчування, які раніше вона змушена була збирати. Розвиток землеробства сприяв тому, що люди намагалися жити великими групами, створювати масштабні на той час поселення.

В цей період з'являються несільськогосподарські ремесла: текстильні ремесла, розвиток транспортних засобів (чому сприяв винахід колеса), розвиток металургії.

Виокремлення скотарів, спосіб життя яких набув кочового характеру, від землеробів, які переважно працювали на зрошувальних землях, є *першим великим поділом праці* в історії людства, що передусім сприяв розвитку обміну продуктів праці.

Важливим чинником зростання обміну стало значне збільшення продуктивності праці у землеробстві за рахунок освоєння долини трьох великих річок Африки і Азії у VI – III тисячоліттях до н.е. – Нілу, Нижнього Єфрату і Інду.

При вивченні теми студенти повинні ознайомитися із сутністю таких понять як неолітичний період в історії людства, перший, другий, третій Великий поділ праці в історії людства, яку роль у налагоджуванні торговельно-економічних стосунків Середньовіччя відігравала Ганзейська Ліга, який вплив на формування міжнародної торговельної системи справили Великі географічні відкриття, Європейське домінування в міжнародній торгівлі, значення промислового перевороту у Європі у XVIII ст. й виникнення великого машинного виробництва,

які радикальні зміни вони внесли у структуру і динаміку світової торгівлі і яким чином сприяли диверсифікації форм міжнародних економічних зв'язків.

Самостійна робота

1. Особливості розвитку МЕВ у епоху капіталізму вільної конкуренції та монополістичного — капіталізму. МЕВ у повоєнний період.
2. Світогосподарські зв'язки у неоколоніальний і новітній періоди.

Тести для самоперевірки

1) Новий кам'яний вік або період неоліту характеризується таким часовим проміжком:

- а) бл. 250-100 тис. років до н.е.;
- б) бл. 50-10 тис. років до н.е.;
- в) бл. 8-3 тис. років до н.е.;
- г) 3-2 тис. років до н.е.;
- д) 2-5 тис. років н.е.

2) Для першого великого поділу праці характерні:

- а) виокремлення ремісництва в окрему сферу людської діяльності;
- б) формування професійних торговців;
- в) відокремлення скотарів від землеробів;
- г) використання міді для виготовлення засобів праці;
- д) зростання обсягів внутрішньої та зовнішньої торгівлі, розширення їх територіальних рамок.

3) Для другого великого поділу праці характерні:

- а) виокремлення ремісництва в окрему сферу людської діяльності;
- б) формування професійних торговців;
- в) відокремлення скотарів від землеробів;
- г) використання міді для виготовлення засобів праці;
- д) зростання обсягів внутрішньої та зовнішньої торгівлі, розширення їх територіальних рамок.

4) Для третього великого поділу праці характерні:

- а) виокремлення ремісництва в окрему сферу людської діяльності;
- б) формування професійних торговців;
- в) відокремлення скотарів від землеробів;
- г) використання міді для виготовлення засобів праці;
- д) зростання обсягів внутрішньої та зовнішньої торгівлі, розширення їх територіальних рамок.

5) Який сектор соціально-економічного розвитку був властивий Єгипту у період неоліту:

- а) державний;
- б) общинно – приватний;
- в) державний та общинно – приватний;
- г) приватний;
- д) кооперативний.

Література

1. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини : навч. посібн. / В.В. Козик, Л.А. Ланкова, Н.Б. Даниленко. – 7-е вид. – К.: Знання, 2008. – 406 с.
2. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: Історія : підручник / А.С. Філіпенко. – К. : Либідь, 2006. – 392 с.
3. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібник. – Одеса-«ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.

Тема 3. Світове господарство та особливості його розвитку

1. Світове господарство (СГ): сутність, елементи і суб'єкти, фактори розвитку
2. Типологізація країн – суб'єктів світового господарства.
3. Місце окремих угруповань країн у СГ і МЕ.

Семінарське заняття

Сфера функціонування міжнародної економічної системи - світове господарство.

Світове господарство є вищою, ніж світовий ринок, стадією розвитку ринкової економіки, яка включає, окрім міжнародної торгівлі, міжнародний рух факторів виробництва і міжнародні підприємства (транснаціональні корпорації, багатонаціональні корпорації, спільні підприємства тощо.).

Світове господарство – це сукупність національних економік країн світу, між якими існує міцний, стійкий взаємозв'язок і взаємозалежність.

Важливою складовою міжнародної економічної системи є світовий ринок.

Світовий ринок – об'єднання всіх національних ринків, сфера сталих товарно-грошових відносин між країнами, що базується на міжнародному поділі праці та інших факторах виробництва.

Світове господарство відрізняється від світового ринку тим, що воно проявляється в основному не через міжнародний рух товарів, а через міжнародний рух (мобільність) факторів виробництва.

Фактори виробництва – це ресурси, які необхідно витратити для виробництва товару: праця, земля, капітал, технологія.

Міжнародна мобільність факторів виробництва – це їх здатність до переміщення з однієї країни в іншу.

При вивченні теми студенти повинні ознайомитися із сутністю таких понять як чотири основних етапи еволюції світового господарства, якими основними рисами характеризується сучасний розвиток світового господарства, основні риси світового ринку, структура міжнародної економіки за критеріями — регіональним, організаційним, соціально-економічним, країни з розвинутою економікою, країни з перехідною (постсоціалістичною) економікою, країни, що розвиваються.

Самостійна робота

1. Основна методика класифікації країн світу, запропонована Світовим банком.
2. Визначте місце і значення провідних розвинених країн у світовому господарстві.
3. Охарактеризуйте місце і значення країн, що розвиваються у сучасному світовому господарстві.
4. Охарактеризуйте розвиток і становлення «нових індустріальних країн».

Література

1. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка: навчальний посібник / Ю. Г. Козак, Д. Г. Лук'яненко, Ю. В. Макогон. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 672 с.
2. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини : навч. посібн. / В.В. Козик, Л.А. Ланкова, Н.Б. Даниленко. – 7-е вид. – К.: Знання, 2008. – 406 с.
3. Кругман П. Международная экономика. Теория и политика: учебн. для вузов / П. Кругман, М. Обстфельд ; пер. с англ. – Спб.: Питер, 2004. – 832 с.
4. Миценко І.В., Стежко Н.В. Міжнародна економіка: навчальний посібник. - Кіровоград: КНТУ. Поліграф – Сервіс, 2013. - 640 с.
5. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібник. – Одеса-«ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.

Тема 4. Середовище міжнародних економічних відносин

1. Міжнародна економіка: сутність, структура.
2. Внутрішнє й зовнішнє середовище МЄВ.

Семінарське заняття

Міжнародна економіка (international economy) – це частина теорії ринкової економіки, що вивчає закономірності взаємодії господарюючих суб'єктів різних держав у сфері міжнародного обміну товарами, руху факторів виробництва, фінансування і формування міжнародної економічної політики.

Ознаками міжнародної економіки є:

- розвинена сфера міжнародного обміну товарами на базі міжнародної торгівлі;
- розвинена сфера міжнародного руху факторів виробництва, перш за все у формах вивезення-ввезення капіталу, робочої сили і технології;
- міжнародні форми виробництва на підприємствах, розташованих у кількох країнах, в першу чергу, в рамках ТНК;
- самостійна міжнародна фінансова сфера, яка не пов'язана з обслуговуванням міжнародного руху товарів та факторів виробництва;
- система міжнаціональних і наднаціональних, міждержавних і недержавних механізмів міжнародного регулювання в цілях забезпечення збалансованості і стабільності економічного розвитку;

- економічна політика держав, що базується на принципах відкритої економіки.

Міжнародна економіка як система економічних відносин функціонує на національному та інтернаціональному рівнях у межах світового співтовариства.

Міжнародна макроекономіка (international macroeconomics) – це частина теорії міжнародної економіки, яка вивчає закономірності функціонування відкритих національних економік і світового господарства в цілому, з урахуванням існування глобальних фінансових ринків.

При вивченні теми студенти повинні розуміти, що міжнародна економіка має умовну та функціональну структуру, знати структурування міжнародної економіки за головними критеріями – рівнем розвитку національної економіки; формами міжнародних економічних відносин, регіональними інтеграційними угрупованнями, охарактеризувати внутрішнє та зовнішнє середовище МЕН.

Самостійна робота

1. Охарактеризуйте основні складові природно - географічного середовища МЕН.
2. Визначте особливості формування економічного середовища функціонування МЕН.
3. Охарактеризуйте роль міжнародних рейтингів в оцінці стану економічного середовища.
4. Охарактеризуйте особливості політико-правового середовища МЕН.

Література

1. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник / С. Я. Боринець. – вид 5-те, переробл. і допов. – К.: Знання, 2008. – 582 с.
2. Горбач Л.М. Міжнародні економічні відносини : підручник / Л.М. Горбач, О.В. Плотніков. – К.: Кондор, 2009. – 264 с.
3. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка: навчальний посібник / Ю. Г. Козак, Д. Г. Лук'яненко, Ю. В. Макогон. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 672 с.
4. Кругман П. Международная экономика. Теория и политика: учебн. для вузов / П. Кругман, М. Обстфельд; пер. с англ. – Спб.: Питер, 2004. – 832 с.
5. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібник. – Одеса-«ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.

Тема 5. Міжнародна торгівля як провідна форма міжнародних економічних відносин

1. Місце міжнародної торгівлі в МЕН.
2. Теорії міжнародної торгівлі.
3. Державне регулювання міжнародної торгівлі.

Семінарське заняття

Зовнішня торгівля (ЗТ) є важливою і історично першою формою міжнародних економічних відносин. Вона *являє собою* обмін товарами та послугами між державно оформленими національними господарствами. Це торгівля однієї країни з іншими країнами світу.

Вона *складається з ввозу (імпорту) і вивозу (експорту) товарів*.

В сукупності зовнішня торгівля різних країн утворює міжнародну торгівлю.

Міжнародна торгівля – вища ступінь розвитку суспільно- територіального поділу праці між країнами, що передбачає стійку концентрацію виробництва визначеної продукції в окремих країнах, яка історично є першою формою міжнародних економічних зв'язків.

Місце міжнародної торгівлі в системі міжнародних економічних відносин визначається тим, що, *по-перше*, через неї реалізуються результати всіх форм світогосподарських зв'язків – вивозу капіталу, виробничої кооперації, науково-технічного співробітництва. *По-друге*, розвиток міжнародної торгівлі товарами визначає динаміку міжнародного обміну послугами. *По-третє*, зростання і поглиблення міжрегіональних та міждержавних взаємозв'язків виступають важливою передумовою міжнародної економічної інтеграції. *По-четверте*, міжнародна торгівля сприяє подальшому поглибленню міжнародного поділу праці та інтернаціоналізації господарських зв'язків.

При вивченні теми студенти повинні звернути особливу увагу на теорії міжнародної торгівлі: теорію меркантилізму, теорію абсолютних переваг, теорію порівняльних переваг, теорію факторів виробництва, теорію співвідношення факторів виробництва, теорему Хекшера-Оліна, «парадокс Леонтьєва», теорему Столпера-Семюелсона у довгостроковому періоді, теорему співвідношення між зростанням пропонування факторів та нарощуванням обсягів виробництва, нові та новітні теорії міжнародної торгівлі, теорію міжнародної конкурентоспроможності націй М. Портера, розуміти сутність протекціоністської торгівельної політики та політики свободи торгівлі.

Самостійна робота

1. Охарактеризувати типи зовнішньоторгової політики.
2. „Приховані” методи торгової політики.

Тести для самоконтролю

1. Засновниками теорії меркантилізму були:
 - а) Девід Х'юм і Томас Ман;
 - б) Адам Сміт і Вільям Петті;
 - в) Томас Ман, Чарльз Дейвіант, Жан Батіст Кольбер, Вільям Петті.
2. Модель „ціни – золото – потоки” належить:
 - а) Томасу Ману;
 - б) Девіду Х'юму;
 - в) Вільяму Петті.
3. Теорію абсолютних переваг вперше сформулював:
 - а) Томас Мальтус;

- б) Альфред Маршалл;
- в) Майкл Портер;
- г) Давід Рікардо;
- д) Елі Хекшер і Бертіль Олін;
- е) Адам Сміт.

4. Вставте пропущені слова:

_____ вища ступінь розвитку суспільно - територіального поділу праці між країнами, що передбачає стійку концентрацію виробництва визначеної продукції в окремих країнах, яка історично є першою формою міжнародних економічних зв'язків.

5. Вставте пропущені слова:

_____ політика мінімального державного втручання у зовнішню торгівлю, яка розвивається на основі вільних ринкових сил попиту та пропозиції.

Література

1. Мельник Т. Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції: монографія / Т. Мельник. – К.: Київ. нац. торг. - екон. ун-т., 2007. – 396 с.
2. Міжнародні фінанси : підручник / за ред. О.І. Рогача. – К.: Либідь, 2003. – 784 с.
3. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: теорія: підручник для студ. екон. спец, вищих навч. закл / А.С. Філіпенко. – К.: Либідь, 2008. – 408 с.
4. Циганкова Т.М. Міжнародна торгівля / Т.М. Циганкова. – К.: КНЕУ, 2001. – 488 с.
5. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібник. – Одеса-«ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.

Тема 6. Міжнародні економічні відносини у сфері послуг

1. Класифікація міжнародної торгівлі послугами.
2. Міжнародний ринок послуг: сучасний стан і перспективи розвитку.

Семінарське заняття

Міжнародна торгівля послугами є найбільш динамічною сферою сучасного світового господарства, що за обсягами майже вдвічі перевищує обсяги міжнародної торгівлі товарами. Інтенсифікація розвитку сфери послуг обумовлена значно вищою нормою прибутку та меншим терміном окупності інвестицій у інноваційні проекти, ніж у матеріальне виробництво. В економічній літературі існує багато визначень поняття **«послуга»**. Послугу можна визначити як вид діяльності, який задовольняє певну людську потребу, може мати або не мати матеріальну форму, тісно пов'язуватись з виробництвом товарів або самостійно бути оформленим. *Послуга* – це товар особливого роду, у якого не існує матеріально-речової форми, він не створюється в процесі виробництва і споживається з метою задоволення певних матеріальних і духовних потреб.

Міжнародна природа послуги просліджується в процесі міжнародного співробітництва з її надання та оцінці ефективності подальшої співпраці.

Відповідно до Генеральної угоди з торгівлі послугами (GATS) у міжнародному співробітництві виділяють чотири способи міжнародної торгівлі послугами:

- 1) трансграничне постачання, тобто постачання послуг на територію країни споживача послуг;
- 2) споживання послуг за кордоном;
- 3) присутність нерезидентів на території країни надання послуг;
- 4) переміщення представників постачальника послуг за кордоном з метою їх надання та сервісного обслуговування.

При вивченні даної теми студенти повинні звернути увагу на такі поняття як особливості міжнародної торгівлі товарами, класифікацію послуг Світовим Банком, класифікацію послуг у платіжному балансі країн МВФ, класифікацію послуг Конференції ООН з торгівлі й розвитку (UNCTAD – United Nations Conference on Trade and Development), 12 секторів послуг згідно класифікації Світової організації торгівлі, знати країни - лідери у географічній структурі світового ринку послуг і відповідно до рівня розвитку сфери послуг та темпів її зростання у світовій економіці.

Самостійна робота

1. Охарактеризуйте структуру міжнародного ринку послуг.
2. Особливості розвитку міжнародних туристичних послуг.
3. Охарактеризуйте особливості розвитку міжнародного франчайзингу.
4. Місце і роль лізингу у системі міжнародних послуг.

Література

1. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник / С. Я. Боринець. – вид 5-те, переробл. і допов. – К.: Знання, 2008. – 582 с.
2. Горбач Л.М. Міжнародні економічні відносини : підручник / Л.М. Горбач, О.В. Плотніков. – К.: Кондор, 2009. – 264 с.
3. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: теорія: підручник для студ. екон. спец, вищих навч. закл / А.С. Філіпенко. – К.: Либідь, 2008. – 408 с.
4. Циганкова Т.М. Міжнародна торгівля / Т.М. Циганкова. – К.: КНЕУ, 2001. – 488 с.
5. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібник. – Одеса-«ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.

Тема 7. Міжнародна міграція робочої сили

1. Сутність, фактори та види міжнародної міграції робочої сили.
2. Теорії міжнародної міграції робочої сили.
3. Причини та наслідки міграції.
4. Сутність, структура та основні риси світового ринку праці.
5. Регулювання процесів міжнародної економічної міграції.

Семінарське заняття

Міграція людських ресурсів з однієї країни в іншу – одна з найважливіших класичних форм міжнародних економічних відносин, є складовою світового господарства.

Під трудовими ресурсами розуміють частину населення, що досягла необхідного фізичного розвитку, розумових здібностей і знань для роботи в народному господарстві.

У поняття «людський капітал» включається найбільш підготовлена до участі в сучасному виробництві частина трудових ресурсів.

Економічно активне населення – це частина працездатного населення, зайнята суспільно-корисною працею, що дає їй дохід, необхідний для відтворення самої себе (наймані робітники, власники підприємств, члени родин, що допомагають підприємцям).

Міжнародною трудовою міграцією називають переміщення осіб найманої праці через державні кордони в пошуках роботи. При виїзді із країни працівник є *емігрантом*, при в'їзді в іншу країну - *іммігрантом*.

Емігрантів, які повертаються із чужої країни на батьківщину, називають *реемігрантами*, або зворотними переселенцями.

Міграційні процеси класифікуються за наступними ознаками:

- за характером: стихійна, організована, примусова;
- за терміном: маятникова, сезонна, тимчасова, постійна;
- за професійною структурою: низької кваліфікації, кваліфікованої робочої сили, висококваліфікованої робочої сили, науково-технічних кадрів.

Світовий (міжнародний) ринок праці – це система відносин, що виникають між державами з приводу узгодження попиту та пропозиції світових трудових ресурсів, умов формування робочої сили, оплати праці та соціального захисту.

Міжнародні міграційні процеси регулюються країнами, які беруть участь в обміні трудовими ресурсами. Контролю та регулюванню підлягають соціальний, віковий та професійний склад мігрантів, рівень в'їзду і виїзду іноземних працівників.

Функції міждержавного та внутрішньодержавного розподілу робочої сили: визначення обсягу та структури міграційних потоків дедалі більше виконують міністерства праці, внутрішніх та закордонних справ, а також спеціально створені державні та міждержавні органи.

При формуванні національної політики в галузі зовнішньої трудової міграції в державах повинні бути враховані вимоги міжнародних конвенцій.

При вивченні даної теми студентам необхідно особливу увагу звернути на вивчення таких питань як теорії міжнародної міграції робочої сили, причини та наслідки міграції, роль Міжнародної організації праці (МОП), Управління верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ), Системи постійного спостереження за міграцією (СОПЕМИ) при ОЕСР, Комісії ООН по народонаселенню у вирішенні питань трудової міграції.

Самостійна робота

1. Сучасні центри залучення робочої сили.

2. Наслідки переміщення трудових ресурсів для країн, що приймають робочу силу та для країн-експортерів робочої сили.

Тести для самоконтролю

1. Міграція робочої сили – це:

- а) в'їзд працездатного населення в певну країну із-за кордону;
- б) виїзд працездатного населення з певної країни за кордон;
- в) переселення працездатного населення з одних країн в інші терміном більше року, викликане причинами економічного або неекономічного характеру.

2. Еміграція – це:

- а) в'їзд працездатного населення в певну країну із-за кордону;
- б) виїзд працездатного населення з певної країни за кордон;
- в) в) переселення працездатного населення з одних країн в інші терміном більше року, викликане причинами економічного або неекономічного характеру.

3. Імміграція – це:

- а) в'їзд працездатного населення в певну країну із-за кордону;
- б) виїзд працездатного населення з певної країни за кордон;
- в) переселення працездатного населення з одних країн в інші терміном більше року, викликане причинами економічного або неекономічного характеру.

4. Міграційне сальдо – це:

- а) міжнародна міграція висококваліфікованих кадрів;
- б) різниця еміграції з країни та імміграції в країну;
- в) повернення емігрантів на батьківщину на постійне місце проживання.

5. Реєміграція – це:

- а) міжнародна міграція висококваліфікованих кадрів;
- б) різниця еміграції з країни та імміграції в країну;
- в) повернення емігрантів на батьківщину на постійне місце проживання.

6. Вставити пропущені слова:

_____ частина працездатного населення, зайнята суспільно-корисною працею, що дає їй дохід, необхідний для відтворення самої себе (наймані робітники, власники підприємств, члени родин, що допомагають підприємцям).

7. Вставити пропущені слова:

_____ система відносин, що виникають між державами з приводу узгодження попиту та пропозиції світових трудових ресурсів, умов формування робочої сили, оплати праці та соціального захисту.

8. Вставити пропущені слова:

_____ передбачає рух окремо взятого індивіда у процесі міграції на основі його особистісних підрахунків в системі «витрати-вигоди» від міграції.

9. Вставити пропущені слова:

_____ заснована на мікроекономічному функціональному аналізі та виходить з того, що рішення про міграцію приймається не окремими індивідами, а колективно членами домогосподарств чи родин.

10. Вставити пропущені слова:

_____ пояснює міжнародну трудову міграцію нерівністю економічного розвитку країн, зокрема, різницею в рівнях оплати праці, що визначає рух робочої сили з країн з низьким рівнем оплати праці в країни з більш високою заробітною платою.

Література

1. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник / С. Я. Боринець. – вид 5-те, переробл. і допов. – К.: Знання, 2008. – 582 с.
2. Горбач Л.М. Міжнародні економічні відносини : підручник / Л.М. Горбач, О.В. Плотніков. – К.: Кондор, 2009. – 264 с.
3. Цимбалістий В.Ф. Теорія міжнародних відносин: навч. посібн. для студ. / В.Ф. Цимбалістий. – вид. 3-тє, допов. та випр. – Л.: Нов. Світ-2000, 2009. – 357 с.
4. Шевчук В.О. Міжнародна економіка: теорія і практика: підручник / В.О. Шевчук. – К.: Знання, 2008. – 663 с.
5. Школа І.М. Міжнародні економічні відносини : підручник для студ. вищ. навч. закл. / І.М. Школа, В.М. Козменко, О.В. Бабінська ; Чернів. торг.-екон. ін-т Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. – вид 2-ге., переробл. і допов. – Чернівці: Книги-XXI, 2007. – 544 с.
6. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібник. – Одеса-«ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.

Тема 8. Міжнародна інвестиційна діяльність і виробниче співробітництво

1. Міжнародний ринок інвестицій.
2. Основні теорії руху капіталу.
3. Види інвестицій: прямі і портфельні.
4. Державне регулювання прямих інвестицій.

Семінарське заняття

Капітал представляє собою нагромаджений запас засобів у продуктивній, грошовій чи товарній формах, необхідний для створення матеріальних і нематеріальних благ та послуг.

Світовий ринок капіталів являє собою сукупність економічних відносин між власниками капіталу й споживачами із приводу його прибуткового використання за допомогою обміну.

Головними формами світового ринку капіталів є ринок фінансових інвестицій і ринок реальних інвестицій.

Підприємницький капітал рухається в міждержавному просторі у формі інвестицій.

У широкому розумінні міжнародними є ті інвестиції, реалізація яких передбачає взаємодію учасників, які належать різним країнам (резидентів та нерезидентів по відношенню до конкретної країни).

Основною причиною міжнародного руху капіталу виступають відмінності в обсязі отриманого прибутку, доступі до технологій тощо. Поряд з цим діють і інші чинники, на яких акцентують увагу різні теорії:

При вивченні теми, студентам необхідно звернути увагу на класичні теорії руху капіталу, маржинальний підхід до міжнародного руху капіталу, кейнсіанські підходи до міжнародного руху капіталу, неокейнсіанські теорії міжнародного руху капіталу, теорії неокласичного синтезу, мікроекономічний підхід до аналізу міжнародних інвестицій. Необхідно розуміти сутність понять міжнародні інвестиції, прямі інвестиції, портфельні іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, якими законодавчо-нормативними актами в Україні регламентуються проблеми міжнародної інвестиційної діяльності.

Самостійна робота

1. Основні тенденції розвитку динаміки і структури міжнародного руху капіталу.
2. Основні закономірності і особливості вивозу капіталу за сучасних умов глобалізації
3. Норми і принципи міжнародного економічного права, які регулюють міжнародну інвестиційну діяльність.

Література

1. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник / С. Я. Боринець. – вид 5-те, переробл. і допов. – К.: Знання, 2008. – 582 с.
2. Горбач Л.М. Міжнародні економічні відносини : підручник / Л.М. Горбач, О.В. Плотніков. – К.: Кондор, 2009. – 264 с.
3. Кругман П. Международная экономика. Теория и политика: учебн. для вузов / П. Кругман, М. Обстфельд ; пер. с англ. – Спб.: Питер, 2004. – 832 с.
4. Майєр Дж., Олесевич Д. Міжнародне середовище бізнесу: конкуренція та регулювання в глобальній економіці / Дж. Майєр, Д. Олесевич ; пер. з англ. – К.: Либідь, 2002. – 703 с.
5. Міжнародні фінанси : підручник / за ред. О.І. Рогача. – К.: Либідь, 2003. – 784 с.
6. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібник. – Одеса-«ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.

Тема 9. Міжнародний науково-технічний обмін

1. Світовий ринок технологій.
2. Ліцензійна торгівля технологіями між країнами.

Семінарське заняття

Технологія - сукупність знань про використання або удосконалення машин, устаткування, що забезпечують обробку, виготовлення, зміну стану, якості і форми сировини, матеріалів або напівфабрикатів, а також про реалізацію продукції.

Міжнародні документи ООН трактують поняття «технологія» як набір конструкторських рішень, методів і процесів виробництва товарів і надання послуг; матеріалізовану або упредметнену технологію (машини, устаткування тощо.)

Міжнародний науково - технічний обмін – це сукупність економічних відносин між іноземними контрагентами з приводу використання результатів науково- технічної діяльності, що мають наукову і практичну цінність.

При вивченні теми студенти повинні вміти визначати передумови науково-технічного співробітництва, знати традиційні нові форми НТС, механізм міжнародної передачі технологій, види комерційної передачі технологій, роль і місце ТНК у міжнародній передачі технологій, види ліцензійної торгівлі, основні положення міжнародної системи захисту інтелектуальної власності.

Література

1. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник / С. Я. Боринець. – вид 5-те, переробл. і допов. – К.: Знання, 2008. – 582 с.
2. Горбач Л.М. Міжнародні економічні відносини : підручник / Л.М. Горбач, О.В. Плотніков. – К.: Кондор, 2009. – 264 с.
3. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини : навч. посібн. / В.В. Козик, Л.А. Ланкова, Н.Б. Даниленко. – 7-е вид. – К.: Знання, 2008. – 406 с.
4. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібник. – Одеса-«ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.

Тема 10. Світова валютна система і міжнародні валютно-фінансові відносини

1. Валюта, конвертованість валют, види валютних курсів.
- 2 Валютна система та її основні види.
- 3 Еволюція світової валютної системи.
- 4 Міжнародні розрахунки і платіжний баланс.

Під *валютою* слід розуміти будь-який товар, здатний виконувати функцію засобу обміну в міжнародних розрахунках.

У вузькому розумінні - це наявна частина грошової маси, яка переходить з рук у руки в формі грошових банкнот і монет.

Залежно від статусу валюта поділяється на національну, іноземну, міжнародну (регіональну).

Національна валюта – встановлений законом платіжний засіб даної країни.

Іноземна валюта – грошові знаки іноземних держав, кредитні та платіжні засоби, які виражені в іноземних грошових одиницях та використовуються в міжнародних розрахунках.

Міжнародна (регіональна) валюта – міжнародна або регіональна грошова розрахункова одиниця, платіжний та резервний засіб.

Під *резервною валютою* розуміють іноземну валюту, в якій центральні банки певних держав нагромаджують і зберігають резерви для міжнародних

розрахунків за зовнішньоторговельними операціями та іноземними інвестиціями. Резервна валюта є базою визначення валютного паритету і валютного курсу для інших країн, вона використовується для проведення валютної інтервенції з метою регулювання курсу валют країн-учасниць світової валютної системи.

При вивченні теми, студенти повинні знати сутність понять «валюта», «валютний курс», «конвертованість валют», валютна система, «світова валютна система», еволюція світової валютної системи, «національна валютна система», чому присвячена Смітсонівська угода.

Необхідно ознайомитися з основними принципами Бреттон-Вудської та Ямайської валютних систем.

Самостійна робота

1. Види міжнародних розрахунків.
2. Сутність і структура платіжного балансу країни.

Завдання для самоконтролю

1. Вставити пропущені слова:
_____ являє собою державно-правову форму організації валютних відносин.
2. Вставити пропущені слова:
_____ мінова вартість національних грошей однієї країни, виражена в грошових одиницях інших країн.
3. Вставити пропущені слова:
_____ курс, що визначається на валютному ринку під впливом попиту та пропозиції.
4. Вставити пропущені слова:
_____ відсутність обмежень на платежі й трансфери з поточних міжнародних операцій, що зв'язані з торгівлею товарами і послугами, міждержавними переказами, доходами і трансфертами.
5. Вставити пропущені слова:
_____ форма організації валютних відносин країни, за допомогою якої здійснюються міжнародні розрахунки, утворюються та використовуються валютні кошти держави.
6. Вставити пропущені слова:
_____ договірно-правова форма організації валютних відносин між групою країн.
7. Вставити пропущені слова:
_____ форма організації та регулювання валютних відносин, які закріплені в міжнародних угодах та обслуговують міжнародний рух товарів і факторів виробництва.
8. Вставити пропущені слова:
_____ валютна система, при якій роль всезагального еквіваленту виконує золото, а в обігу функціонують золоті монети або грошові знаки, розмінні на золото.
9. Вставити пропущені слова:

_____ орган валютного регулювання.

10. Вставити пропущені слова:

_____ персоніфікований платіжний документ, що надає власнику можливість безготівкової оплати товарів і послуг, отримання готівки в банках і банкоматах.

Література

1. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник / С. Я. Боринець. – вид 5-те, переробл. і допов. – К.: Знання, 2008. – 582 с.
2. Горбач Л.М. Міжнародні економічні відносини : підручник / Л.М. Горбач, О.В. Плотніков. – К.: Кондор, 2009. – 264 с.
3. Міжнародні фінанси : підручник / за ред. О.І. Рогача. – К.: Либідь, 2003. – 784 с.
4. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: теорія: підручник для студ. екон. спец, вищих навч. закл / А.С. Філіпенко. – К.: Либідь, 2008. – 408 с.
5. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібник. – Одеса-«ТОВ.ПЛУТОН », 2016. – 352 с.

Тема 11 Міжнародні кредитні відносини

1. Міжнародний кредит та його роль в міжнародних економічних відносинах.
2. Форми та види міжнародного кредиту.
3. Світовий ринок позичкових капіталів.
4. Проблема заборгованості та можливі шляхи її розв'язання.

Семінарське заняття

Міжнародний кредит є елементом світового ринку позичкових капіталів, що охоплює сукупність попиту та пропозиції на позичковий капітал позичальників і кредиторів різних країн та є механізмом акумуляції й розподілу фінансових ресурсів у світовому масштабі.

Міжнародне кредитування – це рух позичкового капіталу у сфері міжнародних економічних відносин, пов'язаний із наданням у тимчасове користування грошово-матеріальних ресурсів одних країн іншим на умовах платності, строковості, повернення.

Суб'єктами міжнародних кредитних відносин виступають приватні фірми, комерційні банки, кредитні організації, нефінансові заклади, держави та державні органи, а також регіональні міжнародні банки розвитку, міжнародні фінансові інститути.

До *об'єктів* міжнародного кредиту належать грошові кошти, товари та види підприємницької діяльності і послуг.

Міжнародний кредит бере участь у кругообігу капіталу на всіх його стадіях, опосередковуючи перехід його з однієї форми в іншу (грошову – у виробничу, виробничу в – товарну, а товарну – знову у грошову).

Значення міжнародного кредиту в розвитку світової економіки полягає в тому, що завдяки кредиту відбувається перерозподіл капіталів між країнами у відповідності до потреб і можливостей більш прибуткового застосування. Його ефективність в умовах вільного переміщення капіталів аналогічна впливу вільної торгівлі або міграції праці на добробут нації.

При вивченні теми студенти повинні знати сутність понять «міжнародний кредит», основні форми міжнародного кредиту, міжнародний лізинг, форфетинг і факторинг, основні сегменти міжнародного ринку позикових капіталів, географічна та функціональна структуру світового ринку позичкового капіталу, що являють собою міжнародні фінансові центри.

Самостійна робота

1. Зовнішній борг. Причини світової кризи заборгованості.
2. Кількісні і якісні показники, за якими оцінюється ступінь кризи зовнішньої заборгованості для тієї чи тієї країни.

Література

1. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник / С. Я. Боринець. – вид 5-те, переробл. і допов. – К.: Знання, 2008. – 582 с.
2. Горбач Л.М. Міжнародні економічні відносини : підручник / Л.М. Горбач, О.В. Плотніков. – К.: Кондор, 2009. – 264 с.
3. Киреев А.П. Международная экономика в 2 ч. / А.П. Киреев. – М.: Междунар. отношения, 2003. – 416 с.
4. Міжнародні фінанси : підручник / за ред. О.І. Рогача. – К.: Либідь, 2003. – 784 с.
5. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібник. – Одеса-«ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.

Тема 12. Економічна єдність світу і глобальні проблеми міжнародних економічних відносин

1. Сутність і причини глобалізації.
2. Глобальні проблеми людства.

Семінарське заняття

Існування глобалізації як об'єктивної реальності не підлягає сумніву, вона відображає формування транснаціонального, планетарного рівня міжнародної економіки з притаманними йому закономірностями. Національні господарства вимушені пристосовуватись до нових умов існування.

Зростаюча взаємозалежність країн і народів розглядається як найважливіша риса глобалізації. Разом з тим, однозначного визначення цього феномену немає, що пояснюється його складністю та суперечливістю. Найважливішою матеріальною основою глобалізації є інформаційні технології.

Причини формування глобалізаційних процесів:

- процес інтернаціоналізації, який приводить до поглиблення співробітництва між країнами та посилення їх взаємозалежності;

- науково-технічний прогрес: поява інформаційних технологій, які корінним чином змінюють всю систему соціально-економічних відносин, переносять на якісно новий технічний рівень організаційно-економічні відносини, транспортні та комунікаційні зв'язки (зниження витрат на трансакції); - загострення проблем, що є загальними для всіх людей і країн світу та є важливими з точки зору збереження та розвитку людської цивілізації.

Основні ознаки процесу глобалізації:

- взаємозалежність національних економік та їх взаємопроникнення, формування міжнародних виробничих комплексів поза національними кордонами;

- фінансова глобалізація – зростаюча фінансова єдність та взаємозалежність фінансово-економічних систем країн світу;

- послаблення можливостей національних держав щодо формування незалежної економічної політики;

- розширення масштабів обміну та інтенсифікація процесів руху товарів, капіталів, трудових ресурсів;

- створення інституцій міждержавного, міжнародного регулювання глобальних проблем;

- тяжіння світової економіки до єдиних стандартів, цінностей, принципів функціонування.

Глобальні проблеми – це особливий рядок соціальних явищ і процесів у сучасному світі, які за масштабами і значущістю вирізняються загальнопланетарним характером, пов'язані з життєвими інтересами народів світу і можуть бути вирішені шляхом взаємодії усіх країн світу.

При вивченні данної теми студенти повинні звернути увагу на розуміння сутності та знати класифікацію наукових шкіл сучасної глобалістики, позитивних і негативних наслідків глобалізації для національної економіки та окремої фірми, показників, що визначають ступінь інтегрованості економік різних держав у глобальну економіку, класифікацію глобальних проблем, запропоновану польським політологом Артуром Воднаром, норвезьким соціологом І. Галтунго Му.

Самостійна робота

1. Роль ООН у вирішенні глобальних проблем людства.

Література

1. Лук'яненко Д.Г. Економічна інтеграція та глобальні проблеми сучасності. Навчально-методичний посібник / Д. Г. Лук'яненко. – К.: КНЕУ, 2005. – 206 с.

2. Майєр Дж., Олесевич Д. Міжнародне середовище бізнесу: конкуренція та регулювання в глобальній економіці / Дж. Майєр, Д. Олесевич ; пер. з англ. – К.: Либідь, 2002. – 703 с.

3. Мельник Т. Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції: монографія / Т. Мельник. – К.: Київ. нац. торг. - екон. ун-т., 2007. – 396 с.

4. Міжнародні фінанси : підручник / за ред. О.І. Рогача. – К.: Либідь, 2003. – 784 с.
5. Мищенко І.В., Стежко Н.В. Міжнародна економіка: навчальний посібник. - Кіровоград: КНТУ. Поліграф – Сервіс, 2013. - 640 с.
6. Транснаціональні корпорації: навч. посібн. / В.В. Рокоча, О.В. Плотніков, В.Е. Новицький та ін. – К.: Таксон, 2001. – 304 с.
7. Рогач О.І., Шнирков О.І. Транснаціоналізація світового господарства та перехідні економіки: [Навч. посібник] / Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. — К.: Вид. центр "Київський ун-т", 1999. — 302с.
8. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: теорія: підручник для студ. екон. спец, вищих навч. закл / А.С. Філіпенко. – К.: Либідь, 2008. – 408 с.
9. Міжнародні економічні відносини. Навч. посібник. – Одеса-«ТОВ.ПЛУТОН », 2016. – 352 с.

3. ІНДИВІДУАЛЬНО-КОНСУЛЬТАТИВНА РОБОТА

Цей вид навчальної роботи передбачає індивідуальну роботу викладача із студентом.

Робота проводиться за графіком індивідуально - консультативної роботи, який передбачено у розкладі навчального процесу кафедри.

Викладачем надається допомога студентам щодо виконання самостійної роботи.

Це консультації, пояснення певних положень, рекомендації щодо використання тих чи інших літературних джерел, або додаткового пояснення того чи іншого матеріалу для розуміння його студентом, відповіді викладача на конкретні питання.

Завдяки проведенню індивідуальних занять студенти мають можливість перевірити свої знання, набуті в процесі самостійної роботи (виявити прогалини того чи іншого матеріалу).

Індивідуально-консультативна робота є ефективною формою навчального процесу, яка дозволяє студенту в повній мірі засвоїти програмний матеріал курсу “Теорія міжнародних економічних відносин”, не залишаючи у своїх знаннях “білих плям”.

4. ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ З ДИСЦИПЛІНИ “ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН”

1. Теорія міжнародних економічних відносини (МЕВ) як навчальна дисципліна.
2. Міжнародні економічні відносини як економічна категорія.
3. Основні риси міжнародних економічних відносин.
4. Структура МЕВ.
5. Основні принципи здійснення МЕВ, проголошені ООН.
6. Основні форми МЕВ за рівнем розвитку.
7. Міжнародні торговельні зв'язки і обмін у давніх цивілізаціях в епоху античності.
8. Розвиток МЕВ у епоху середньовіччя.
9. Колоніальна епоха формування МЕВ.
10. МЕВ в умовах становлення індустріальної цивілізації.
11. Світогосподарські зв'язки у неокolonіальний і новітній періоди.
12. Особливості розвитку МЕВ у епоху капіталізму вільної конкуренції та монополістичного — капіталізму. МЕВ у повоєнний період.
13. Світогосподарські зв'язки у неокolonіальний і новітній періоди
14. Світове господарство (СГ): сутність, елементи і суб'єкти, фактори розвитку
15. Типологізація країн – суб'єктів світового господарства.
16. Місце окремих угруповань країн у СГ і МЕ.
17. Основна методика класифікації країн світу, запропонована Світовим банком.
18. Визначте місце і значення провідних розвинених країн у світовому господарстві.
19. Охарактеризуйте місце і значення країн, що розвиваються у сучасному світовому господарстві.
20. Охарактеризуйте розвиток і становлення «нових індустріальних країн».
21. Міжнародна економіка: сутність, структура.
22. Внутрішнє й зовнішнє середовище МЕВ.
23. Охарактеризуйте основні складові природно-географічного середовища МЕВ.
24. Визначте особливості формування економічного середовища функціонування МЕВ.
25. Охарактеризуйте роль міжнародних рейтингів в оцінці стану економічного середовища.
26. Охарактеризуйте особливості політико-правового середовища МЕВ.
27. Місце міжнародної торгівлі в МЕВ.
28. Теорії міжнародної торгівлі.
29. Державне регулювання міжнародної торгівлі.
30. Охарактеризуйте типи зовнішньоторгової політики.
31. „Приховані” методи торгової політики.

32. Класифікація міжнародної торгівлі послугами.
33. Міжнародний ринок послуг: сучасний стан і перспективи розвитку.
34. Охарактеризуйте структуру міжнародного ринку послуг.
35. Особливості розвитку міжнародних туристичних послуг.
36. Охарактеризуйте особливості розвитку міжнародного франчайзингу.
37. Місце і роль лізингу у системі міжнародних послуг.
38. Сутність, фактори та види міжнародної міграції робочої сили.
39. Теорії міжнародної міграції робочої сили.
40. Причини та наслідки міграції.
41. Сутність, структура та основні риси світового ринку праці.
42. Регулювання процесів міжнародної економічної міграції.
43. Сучасні центри залучення робочої сили.
44. Наслідки переміщення трудових ресурсів для країн, що приймають робочу силу та для країн-експортерів робочої сили.
45. Міжнародний ринок інвестицій.
46. Основні теорії руху капіталу.
47. Види інвестицій: прямі і портфельні.
48. Державне регулювання прямих інвестицій.
49. Основні тенденції розвитку динаміки і структури міжнародного руху капіталу.
50. Основні закономірності і особливості вивозу капіталу за сучасних умов глобалізації
51. Норми і принципи міжнародного економічного права, які регулюють міжнародну інвестиційну діяльність.
52. Світовий ринок технологій.
53. Ліцензійна торгівля технологіями між країнами.
54. Валюта, конвертованість валют, види валютних курсів.
55. Валютна система та її основні види.
56. Еволюція світової валютної системи.
57. Міжнародні розрахунки і платіжний баланс.
58. Види міжнародних розрахунків.
59. Сутність і структура платіжного балансу країни.
60. Міжнародний кредит та його роль в міжнародних економічних відносинах.
61. Форми та види міжнародного кредиту.
62. Світовий ринок позичкових капіталів.
63. Зовнішній борг. Причини світової кризи заборгованості.
64. Кількісні і якісні показники, за якими оцінюється ступінь кризи зовнішньої заборгованості для тієї чи тієї країни.
65. Сутність і причини глобалізації.
66. Глобальні проблеми людства.
67. Роль ООН у вирішенні глобальних проблем людства.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник / С. Я. Боринець. – вид 5-те, переробл. і допов. – К.: Знання, 2008. – 582 с.
2. Горбач Л.М. Міжнародні економічні відносини : підручник / Л.М. Горбач, О.В. Плотніков. – К.: Кондор, 2009. – 264 с.
3. Киреев А.П. Международная экономика в 2 ч. / А.П. Киреев. – М.: Междунар. отношения, 2003. – 416 с.
4. Козак Ю.Г. Міжнародна економіка: навчальний посібник / Ю. Г. Козак, Д. Г. Лук'яненко, Ю. В. Макогон. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 672 с.
5. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини : навч. посібн. / В.В. Козик, Л.А. Ланкова, Н.Б. Даниленко. – 7-е вид. – К.: Знання, 2008. – 406 с.
6. Кругман П. Международная экономика. Теория и политика: учебн. для вузов / П. Кругман, М. Обстфельд ; пер. с англ. – Спб.: Питер, 2004. – 832 с.
7. Лук'яненко Д.Г. Економічна інтеграція та глобальні проблеми сучасності. Навчально-методичний посібник / Д. Г. Лук'яненко. – К.: КНЕУ, 2005. – 206 с.
8. Майер Дж., Олесневич Д. Міжнародне середовище бізнесу: конкуренція та регулювання в глобальній економіці / Дж. Майер, Д. Олесневич ; пер. з англ. – К.: Либідь, 2002. – 703 с.
9. Мельник Т. Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції: монографія / Т. Мельник. – К.: Київ. нац. торг. - екон. ун-т., 2007. – 396 с.
10. Міжнародні фінанси : підручник / за ред. О.І. Рогача. – К.: Либідь, 2003. – 784 с.
11. Миценко І.В., Стежко Н.В. Міжнародна економіка: навчальний посібник. - Кіровоград: КНТУ. Поліграф – Сервіс, 2013. - 640 с.
12. Транснаціональні корпорації: навч. посібн. / В.В. Рокоча, О.В. Плотніков, В.Е. Новицький та ін. – К.: Таксон, 2001. – 304 с.
13. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: Історія : підручник / А.С. Філіпенко. – К. : Либідь, 2006. – 392 с.
14. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: теорія: підручник для студ. екон. спец, вищих навч. закл / А.С. Філіпенко. – К.: Либідь, 2008. – 408 с.
15. Циганкова Т.М. Міжнародна торгівля / Т.М. Циганкова. – К.: КНЕУ, 2001. – 488 с.
16. Цимбалістий В.Ф. Теорія міжнародних відносин: навч. посібн. для студ. / В.Ф. Цимбалістий. – вид. 3-тє, допов. та випр. – Л.: Нов. Світ-2000, 2009. – 357 с.
17. Шевчук В.О. Міжнародна економіка: теорія і практика: підручник / В.О. Шевчук. – К.: Знання, 2008. – 663 с.
18. Школа І.М. Міжнародні економічні відносини : підручник для студ. вищ. навч. закл. / І.М. Школа, В.М. Козменко, О.В. Бабінська ; Чернів. торг.-екон. ін-т Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. – вид 2-ге., переробл. і допов. – Чернівці: Книги-XXI, 2007. – 544 с.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ РІВНЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Контроль знань з курсу дисципліни здійснюється і оцінюється за якістю участі в заняттях та за якістю складання екзамену.

Якість участі у заняттях, згідно плану навчального процесу визначається за умов виконання наступних вимог:

- регулярне відвідування лекційних, практичних занять з курсу дисципліни;
- активна участь у виконанні програм лекційних, семінарських або практичних занять;
- сумлінна підготовка до виступів та активна участь в обговоренні певних тем та проблемних питань на заняттях;
- актуальне та доцільне використання наукової, методичної та спеціальної літератури з курсу дисципліни.

Розподіл балів наведено в таблиці 6.1.

Таблиця 6.1.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН»

Вид роботи	Кількість	Розподіл балів				Максимальна кількість балів	Достатня кількість балів
1. Відповіді та доповнення на лекційних заняттях	16 занять протягом семестру	Вірні відповіді, з належним обґрунтуванням, на 80-100% - 2,5 балів	Вірні відповіді на 60-80% - 2 бали	Вірні відповіді на 40-60% - 1,5 балів	Вірні відповіді менш ніж на 40% - 1 бал	16*2,5=40	16*1=16
2. Виконання тестів та контрольних робіт	8 робіт протягом семестру	Вірні відповіді на 80-100% - 5 балів	Вірні відповіді на 60-80% - 4 бали	Вірні відповіді на 40-60% - 3 бали	Вірні відповіді менш ніж на 40% - 2 бали	8*5=40	8*3=24
3. Підготовка рефератів	Не більше 2-х рефератів протягом семестру	Даний вид роботи орієнтований на подальше самонавчання; за кожен підготовлений реферат студенту рекомендується присвоювати 5 балів				2*5=10	2*5=10
4. Виконання індивідуального завдання	1 робота протягом семестру	Вірні відповіді на 80-100% та правильне оформлення, використання мультимедійного матеріалу 10 балів	Виконане належним чином оформлення та вірні відповіді на 60-80% - 7 балів	Виконане належним чином оформлення та вірні відповіді на 40-60% - 5 балів	Виконане належним чином оформлення та вірні відповіді менш ніж на 40% - 3 бали	10	10
ВСЬОГО						100	60

Шкала оцінювання:

A 90-100 балів – A - «відмінно»

B 82-89 – B - «добре»

C 74-81 – C - «добре»

D 64-73 – «задовільно»

E 60-63 – «задовільно»

менше 60 - FX - «не задовільно»

Якщо протягом семестру студент набирає менше 36 балів, він не допускається до здачі екзамену

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Тематичний план вивчення дисципліни “Теорія міжнародних економічних відносин”	6
2. Зміст дисципліни “Теорія міжнародних економічних відносин” за темами.....	7
3. Індивідуально-консультативна робота.....	25
4. Орієнтовні питання для підготовки до екзамену з дисципліни “Теорія міжнародних економічних відносин”.....	26
5. Список рекомендованої літератури до вивчення дисципліни	28
6. Критерії оцінювання знань студентів	29